

БУРЕ ВУГІЛЛЯ — тверда горюча копалина, перехідна форма від торфу до кам'яного вугілля. Осн. запаси Б. в. України сконцентровані в Дніпров. буровугіл. бас. (Дніпробас), що простягається на Правобережній Україні в межах УЩ — Житомир., Черкас., Київ., Запоріж., Кіровоград. та Дніпроп. обл. Вугіл. пласти приурочені переважно до відкладів буцацької світи палеогену. Заг. кількість пластів — 1–3. Найпотужнішим є нижній пласт: середня товщина 4–6 м, але досягає 10–12 й навіть 25 м. Він характерний для Коростишів., Адрушів., Юрків., Козац., Олександрів., Микол., Златопольс., Турнян., Аннів., Миرونів., Бандурів., Семенівсько-Олександрій., Новоолександрій., Верхньодніпров., Карнаухів. та ін. родовищ. Менший за потужністю та площею розвитку є серед. пласт, який досягає пром. параметрів на Оратів., Балабанів., Мокрокалигир., Семенівсько-Олександрів., Краснопіл., Синельників. та Анно-Трепів. родовищах. Верхній пласт найменш потужний (0,1–3,0 м), мало поширений і високозольний. Робочої товщини він досягає лише на Семенівсько-Олександрів., Бандурів., Морозів. і Балахів. родовищах. Знайдено більш як 200 родовищ і вуглепроїв. Вони входять до складу Коростишів., Ватутін., Олександрій., Верхньодніпров. вуглепром. р-нів і Криворіз. та Оріхів. вугленос. р-нів.

Останні два, на відміну від вуглепром. р-нів, менше досліджені, і з ними пов'язують осн. перспективи розширення вуглевидобутку. Розвідані всі великі та середні родовища. Із заг. кількості баланс. запасів (2393 млн т) розробляється й підготовлено до освоєння 688,3 млн т. Найбагатший за запасами вугілля — Олександрій. р-н. Добувають Б. в. відкритим способом. Твердість Б. в. 1–2, питома вага 1,4–1,5, вологість 43–62 %, зольність 8–42 %, заг. сірчаність 3,5–4 %, теплота згоряння 23,9 МДж/кг. В Україні експлуатацію Б. в. розпочато у 1860-х рр. переважно для потреб цукр. промисловості (найвідоміше Катеринопол. родовище на Київщині). Бл. 1900 видобуток було припинено через конкуренцію високоякіс. донец. кам'яного вугілля. 1940 видобуток зріс до 400 тис. т, а після 2-ї світової війни — 6 млн т на рік (переважно вуглепроїви на Правобережжі). Видобуток вугілля в Дніпробасі знизився від 10 млн т на рік у 70–80-і рр. до 2 млн т у 90-і рр. Б. в. використовується як паливо для ТЕС, як добриво для с.-г. угідь. З частини пластів Олександрій. та Верхньодніпров. р-нів вилучається гірничий віск (монтан-віск). Родовища Б. в. відомі також у палеогені та неогені Дніпровсько-Донец. западини — більш як 844,4 млн т, для відкритої розробки придатні 571,2 млн т. Вони залягають у Полтав. і Дніпроп. обл. Вуглепроїви Прикарпат. вугленосної площі із заг. запасами 10 млн т виявлені в неогені у Львів. та Чернів. обл. Придністров. вугленосна площа лежить у межах Львів. і Терноп. обл. Заг. запаси Б. в. тут — 5 млн т. Вони пов'язані також з неогеновими (нижній тортон) відкладами. Вуглепроїви Закарп. площі (Закарп. обл.) відомі в неогені (понті) із заг. запасами 38,7 млн т.

А. Я. Радзівілл

Бібліографічний опис:

Буре вугілля / А. Я. Радзівілл // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-38047>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).